

# Mit jelent ma orvosnak lenni?



Banai János

„Engedd meg Uram, hogy teremtednek  
rám bízott részével szebbé tegyem a világot”  
Szent-Györgyi Albert

A kérdés látszólag felesleges, a válasz pedig egyszerű. Az orvos feladata a gyógyítás. Ehhez tartozik, hogy képezze önmagát, tanuljon, tanítson másokat, kezelje a betegeket. Ezt tesszük évezredek óta. Akkor mégis, mi a baj velünk? Miért van ma válságban az egészségügy, a gazdaság, a társadalom? Miért kérdezhetik tőlünk a gyerekeink, hogy miért jutottunk idáig, mit csináltunk a rendszerváltás óta és azelőtt? Nehéz megmagyarázni, és a fiatalok nem is értik meg.

Én magam régebben nem tudtam vagy nem tudatosult bennem, hogy orvosnak lenni nemcsak a gyógyítást jelenti, hanem sokrétű felelősséget is. Felelősséget a betegért, a közvetlen környezetünkért, kollégáinkért, a társadalomért, hazánkért és nem utolsósorban önmagunkért.

Szerintem óriási hiba volt, hogy legtöbbször az adott helyzetben igyekeztünk megoldani a problémákat, meggyógyítani a beteg embert, de nem harcoltunk magunkért, egymásért, a megfelelő munkakörülmények megteremtéséért, a betegségek megelőzéséért, a tudás, képzettség, erkölcs értékének megteremtéséért és megmaradásáért.

Mentségeket persze lehet találni. Mi már nem abban a korban éltünk, amikor az orvos, tanító és a pap meghatározó személyiség volt egy közösségben, amikor az orvos erkölcsileg a legmegbecsültebb emberek közé tartozott. Rákosi, Ratkó az orvost mint egyént és az orvosi közösséget is szükséges rossznak tekintette. A Kádár-rendszer továbbörökítette ezt a szemléletet, de alattomosabban. Mi pedig végeztük a dolgunkat, ahogy elvárták tőlünk. A beteg érdekében folyamatosan megalkudtunk, és most honfitársainkkal együtt csodálkozunk, hogy miként jutottunk a mai helyzetbe. Akkor sokan észre sem vettük, hogy hazug világban élünk, és vágyaink nem terjedtek túl az ismert korláton. Elfogadtuk, hogy „A kádárizmus azt jelenti, hogy bármi, ami hivatalosan történik, az egyfelől merev arccal végignézendő, másfelől egy pillanatig sem komolyan veendő.” (Kornis Mihály).

Mi volt a mi szerepünk? Mit tehattünk volna? Főként, ma mit tehetnénk? Nyilván sokan sokféleképpen gondolkodhatunk erről.

Hihetetlen társadalmi feszültség alakult ki, amely előtt sokan értetlenül állunk. A sok feldolgozatlan társadalmi probléma megbénítja az országot, így bennünket is. A múltban gyökerező problémákkal nem tudunk mit kezdeni, nem ismerjük fel a lehetőségeket sem. Nap mint nap próbálunk változni, alkalmazkodni, de mégsem váltunk öntudatos polgárokká, és sajnos, a magunkban hordozott pszichés traumákat vagy annak nyomait átadjuk az utánunk következőknek.

A lehetséges eltérő vélemények ellenére szerintem abban egyetérthetünk, hogy megoldást kell találni.

Ebben ma az értelmiség nem követeli ki magának a megfelelő szerepet. A megoldás felé az visz, ha megbeszéljük a problémákat, tiszteletben tartva, hogy a másik embernek is lehet fájdalma, sérelme. Ezt lehet, hogy átgondolta, tudatosult benne, de az is lehet, hogy tudattalanul őrli fel a személyiségét. A következmények nemcsak lelkiek, hanem testi betegségben is megnyilvánulhatnak. Ki értené meg ezt jobban, mint egy orvos. A közvetlen gyógyításon kívül mit tehetünk még, hogy ne csak az egyén, hanem a közösség is gyógyuljon? Feltétlenül részt kell vállalnunk, ha kell, követelnünk az országot, de legalább az egészségügy alakításában. Egyáltalán tisztában vagyunk-e azzal, hogy milyen hatalmas erő képviselnénk együtt, ha a demokráciában természetes jogainkat gyakorolnánk? Milyen óriási társadalmi hatásunk lehetne a betegeinken keresztül is?

Az orvosi hivatás okán is kötelességünk vállalni a felelősséget, még akkor is, ha ma a kollektív felelőtlenség világát éljük. Nehéz dolgunk van, hiszen nemcsak Magyarország, hanem az egész világ morális válságban van. Ma nem a tudás, az erkölcs, a hit, a család, a haza az érték, hanem csupán a pénz, ami harcokhoz, az egyén, az országok, közösségek sérelméhez vezet. Milyen hiány van korrektségben, tartásban, erkölcsiségben? Berzsenyi Dániel írta Kazinczy Ferencnek:

Sokan észre  
sem vettük,  
hogy hazug  
világban élünk,  
és vágyaink  
nem terjedtek  
túl az ismert  
korláton.

„Az erkölcs minden polgártestnek lelke,  
E talpon áll létünk, alkotmányunk,  
Más nép erős temérdekségében,  
Ezt fekvés, amazt kereskedés  
Gazdaggá és hatalmassá teszi:  
De nekünk részünk mindezekbe nincs.  
Mi az hát, ami a magyart emelheti?  
Valóban nem más, mint az ész s erkölcs.”

Az orvostársadalom vezető értelmiségi réteg, még akkor is, ha ennek nincs tudatában, és ennek felelősségét nem érzi át. A tudás, az ész és erkölcs talaján biztosan állva kötelességünk ezeket a klasszikus értékeket képviselni, és továbbadni.

**Tisztában vagyunk-e azzal, hogy milyen hatalmas erőt képvisel-nénk együtt, ha a demok-ráciában természetes jogainkat gyakorolnánk?**

Sajnos, a napi küzdelmekben mi is fásultak lettünk, még önmagunkkal sem törődünk.

Gyakran, sőt, szinte mindig elfeledkezünk arról, hogy magunkért is felelősséggel tartozunk. Tudomásul vettük, hogy hivatásunk elvesztette erkölcsi és anyagi megbecsültségét. Részben azért, hogy megfeleljünk, részben azért, hogy megéljünk, többet akarunk teljesíteni. Mindig büszkén vesszük tudomásul, amikor egy nagy hatalmú politikus azt mondja, hogy az egészségügy azért működik még, mert a benne dolgozók hivatástudata életben tartja. Szép dolog, de a végtelenségig nem lehet a hippokratészi esküre hivatkozni.

Nehéz kenyér a miénk. Naponta találkozunk az élet legsúlyosabb problémájával, a betegséggel és halállal.

Felelősségünk egyik része, hogy mindig a megfelelő tudás birtokában legyünk, a másik, hogy olyan testi-lelki állapotban dolgozzunk, amelyben alkalmasak vagyunk a gyógyításra.

A tudás megszerzése ma egyrészt könnyebb, mint korábban, mert a szakirodalomhoz sokkal könnyebb hozzájutni. Másrészt viszont olyan mennyiségű új ismeretanyag keletkezik nap mint nap, amely a maga teljességében követelhetetlen. Valóban lenyűgöző a tudomány fejlődése, de emiatt kénytelenek vagyunk specializálódni, mert nem tudjuk követni a tudomány minden ágának fejlődését. Az ember azonban egységes egész. Nem jó orvos az, aki az egyes szerveket külön kezeli. Mindenki gyógyszert ad, majd ennek mellékhatása ellen egy másikat.

Óriási hibát követ el az orvos, ha nem az egész embert kezeli testestül-lelkestül. Igen, a betegségek

jelentős részének keletkezésében és szinte mindegyik megélésében a beteg pszichéje meghatározó. Az orvoslás talán legérdekesebb része az emberi lélek megismerése. Ahhoz, hogy ebben el tudjunk mélyülni, magunknak is kiegyensúlyozott állapotban kell lennünk.

Tudomásul kell vennünk azt is, hogy tudásunk véges. Jól gyógyítani csak a harmonikus személyiségű orvos tud – tanultam egy pszichiáter kollégámtól. Fiatalon az ember azt hiszi, hogy mindent kibír. Később ezzel már áltatja magát. Mégis, mit tehetünk önmagunkért? A legnagyobb kreativitás ahhoz kell, hogy az ember önmaga harmonikus személyiségét meg tudja alkotni. Mindannyian mások vagyunk, s így ezt az utat egyénileg kell megtalálnunk.

A bizonytalanság felőrli a lelket és az erőt. A legnagyobb biztonságot a naprakész tudás adja. Meg kell ismerni önmagunk lehetőségeit és határait. Örökösen elégedetlen lesz az, aki elérhetetlen célokat tűz maga elé. Hivatásunkban legszebb, hogy szinte naponta lehet sikerélményünk, ha örömet találunk a gyógyításban.

Feladni soha nem szabad!

„Ember vigyázz, figyeld meg jól világot:  
ez volt a múlt, emez a vad jelen, –  
hordozd szívedben. Éld e rossz világot  
és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,  
hogy más legyen.”

Radnóti Miklós: Nem bírta hát...  
(Dési Huber István emlékére)

E sorokat a költő 1944-ben írta. A tenni akarás mindannyiunknak például szolgálhat, amikor sokan úgy érezzük, hogy sorsunk tőlünk függetlenül, befolyásolhatatlanul alakul. Jó lenne megérteni, hogy a világ körülöttünk megváltozott, ehhez mindenkinek alkalmazkodnia kell. Jó irányba azonban csak akkor haladhatunk, ha nemcsak saját érdekeinket szem előtt tartva egymás ellen harcolunk, hanem közösen egymásért, a hivatásunkért és betegeink érdekében.

Az orvostársadalomnak soha nem volt még ilyen szüksége arra, hogy egymásra támaszkodva, egymástól erőt gyűjtve próbálja megváltoztatni a rossz világot, ami lehet más és jobb is. Nyilván nem mindenki látja ugyanúgy a múltat, jelent, mint én. A töprengés mindenki különböző gondolatokat szül. Azt hiszem, ezt érdemes egymással megosztani, megbeszélni, hiszen a közös bölcsesség visz mindig előre.

**dr. Banai János,**  
gastroenterológus